

Od redakcji

„Pamiętnik Teatralny” 2022/4 można czytać jako dialog różnych pokoleń, w którym powroty do dawnych i niedawnych dyskusji naukowych splatają się z wypróbowaniem nowych perspektyw badawczych i redefiniowaniem postaw poznawczych.

Małgorzata Sugiera zaprosiła do bloku tematycznego *Performatywność jako postawa/perspektywa* badaczki i badaczy, którzy są na początku swojej akademickiej drogi. W naszkicowanej we wstępie krótkiej historii sporów o to, czyja i jaka jest performatyka, redaktorka gościnnie sytuuje ich głosy na tle wieloletniej dyskusji, której elementem były między innymi artykuły publikowane na łamach „Pamiętnika Teatralnego”. Sugiera przypomina niegdysiejsze próby wytyczania granic przede wszystkim po to, by podkreślić, że myślenie o performatywności ma sens jedynie wtedy, gdy otwiera zamiast zamykać. Performatywne praktyki poznawcze, których świadectwem są artykuły Doroty Zaprzalskiej, Jakuba Pawłaka, Sylwii Mieczkowskiej i Filipa Ryby, cechuje otwartość na różnorodne inspiracje metodologiczne. W zróżnicowanych pod względem tematycznym tekstach widać wrażliwość autorek i autorów na sprawczość i performatywność materii, a także potrzebę i umiejętność dostrzegania nieoczywistych splotów więcej-niż-ludzkiej oraz świadomy i krytyczny stosunek do procesów wytwarzania wiedzy.

W bloku *Historie i teorie teatru: Powroty* znalazły się dwa artykuły nawiązujące do teoretycznych i historycznych tradycji polskiej teatrologii. Jacek Wachowski przypomina rozpoznanie Sławomira Świontka, aby zachęcić do powrotu do badań nad illokucyjnym potencjałem dialogu dramatycznego z wykorzystaniem synergii wielu perspektyw: kulturowej, antropologicznej, językoznawczej, teatrologicznej i filozoficznej. Agata Dąbrowska i Jakub Parnes splatają metody badań historycznych i medioznawczych, by przyjrzeć się kontrowersyjnej postaci zapomnianego krytyka Hermana Czerwińskiego, którego teksty stanowią dziś ważne źródło badań nad teatrem w getcie warszawskim. Artykuł Dąbrowskiej i Parnesa warto czytać w powiązaniu z tekstami z „Pamiętnika Teatralnego” 1992/1–4 poświęconego

teatrowi żydowskiemu, a jednocześnie spojrzeć na zawarte w nim informacje i wnioski w kontekście badań nad krytyką teatralną w Polsce.

W *Rozprawach i artykułach* znalazły się teksty uwzględniające potrzebę społeczno-politycznej kontekstualizacji historii teatru. Agnieszka Wójtowicz, która od lat bada twórczość Jerzego Grotowskiego, cierpliwie wydobywa z archiwów kolejne dokumenty i na ich podstawie szkicuje portret Grotowskiego-dyrektora doskonalącego metody gry z PRL-owskim aparatem władzy w latach 1959–1964. Juliusz Tyszka analizuje kluczowy moment w historii Teatru Ósmego Dnia, czyli początek lat siedemdziesiątych, kiedy zespół organizował się na nowo i tworzył podstawy swojej estetyki oraz model zaangażowania w społeczną rzeczywistość.

Prezentacje mają również dialogowy charakter, choć jest w nich tym razem tylko jeden tekst. Recenzja pióra Stanisława Godlewskiego to głos w rozmowie na temat *Dejmka* Magdaleny Raszewskiej, zainicjowanej artykułem recenzyjnym Joanny Krakowskiej opublikowanym w poprzednim zeszycie „Pamiętnika Teatralnego”.
